

21. Przestrzenne formy ochrony konserwatorskiej

formy zadrzewień, występujące w obrębie poszczególnych stref obiektów uciążliwych, komunalnych i przemysłowych, w powiązaniu z innymi zadrzewieniami na całym obszarze strefy ochrony konserwatorskiej; wprowadzane zadrzewienia umożliwiają uzyskanie korzystnych efektów filtracyjnych i przyspieszenie procesów samooczyszczania.

3. Działania ograniczające, przeciwdziałające niekorzystnym zmianom i zanieczyszczeniom składników środowiska przyrodniczego, które pośrednio, a czasem i bezpośrednio przyczyniają się do degradacji składników zabytkowego założenia ogrodowego. Dotyczy to zwłaszcza: zanieczyszczenia wód, niedostatku wód, przesuszenia gleby przez niewłaściwe melioracje, zmiany poziomu wód gruntowych. Wiąże się to poza tym z degradacją powietrza atmosferycznego i gleby obniżającą aktywność biologiczną drzewostanów i czyniącą je bardziej podatnymi na różne patogeny. Do tej grupy działań ograniczających należy także ścisła kontrola lokalizacji uciążliwych obiektów komunalnych, jak: różnego rodzaju wysypiska, wylewiska, oczyszczalnie ścieków oraz fermy hodowlane i zanieczyszczenia komunikacyjne. Ich uciążliwość dla otoczenia jest wieloraka. Zwroć uwagę wymagają także odkrywkowe eksploatacje zasobów naturalnych, zarówno ze względów krajobrazowych, jak i z uwagi na związane z tym następstwa dotyczące dużych zmian warunków wodnych.
4. Działania koordynujące gospodarkę przestrzenną na całym obszarze, obejmującą zewnętrzną i wewnętrzną część strefy ochrony konserwatorskiej.

21.9. Skuteczność stref ochrony konserwatorskiej _____

Najprostszym działaniem zapobiegającym negatywnym skutkom funkcjonowania obiektów uciążliwych, zagrażających terenom zabytkowym i innym specjalnie chronionym obiektom, jest oddalenie emitorów na odległość większą niż zasięg występującego zagrożenia. Jest to możliwe tylko w odniesieniu do niektórych obiektów uciążliwych, których zakres szkodliwego oddziaływania na otoczenie jest niewielki i występuje w skali miejscowej. Większość zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, związanych z atmosferą oraz z wodą, cechuje jednak duży zasięg rozprzestrzenienia. Dotyczy to zwłaszcza zanieczyszczeń powietrza, gdy źródła emisji są umiejscowione wysoko.

Znacznie łatwiej jest zmniejszać emisję zagrożeń ze źródeł zorganizowanych, np. w formie kominów, zwłaszcza gdy są niskie, czy kolektorów ściekowych. Wtedy znacznie większą skuteczność mają odpowiednie formy zagospodarowania przestrzennego terenu.

Najskuteczniejszą formą działań jest likwidowanie zagrożeń u źródeł ich powstawania. W obiektach przemysłowych jest to np. zastosowanie odpowiedniej technologii produkcji lub wprowadzenie skutecznie działających urządzeń technicznych, likwidujących różne zanieczyszczenia w miejscu ich emisji.

Funkcja stref ochronnych ma charakter dopełniający, nie zasadniczy. W przypadku zrationalizowanej gospodarki przestrzennej i tzw. czystych lub bezodpadowych technologii strefy ochronne byłyby zbędne. Dynamiczny rozwój gospodarczy, różnorodność procesów produkcyjnych, wielokierunkowość oddziaływania na otoczenie powodują i będą powodować rozmaite presje na środowisko przyrodnicze, nawet na obszarach szczególnie chronionych. W przypadku stref ochrony konserwatorskiej potrzeby ich tworzenia wynikają z charakteru i uwarunkowań przestrzennych oraz z położenia zabytku ogrodowego. Obejmują one zarówno chronione części struktury zewnętrznej układu ogrodowego, jak i zabezpieczenie chronionej całości parku czy krajobrazu.

21.10. Powiązanie z planowaniem przestrzennym _____

Strefy ochrony konserwatorskiej wymagają dwójakiego zabezpieczenia, jako:

- integralna część zapisu zabytkowego parku do rejestru zabytków;
- składnik miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa o samorządzie gminnym (DzU 2018, poz. 994 ze zm.) zalicza do zadań własnych gminy sprawy związane z ładem przestrzennym, gospodarką nieruchomościami, ochroną środowiska i przyrody oraz gospodarką wodną. Jej artykuły nadają samorządowi wyłączność i autonomię odnośnie do uchwalania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz MPZP.

MPZP pełni funkcję narzędzia określającego zasady i kryteria ochrony obiektów zabytkowych. W planie miejscowym określa się obowiązkowo: zasady ochrony dziedzictwa kultury, zabytków i dóbr kultury współczesnej. Powinny w nim zostać uwzględnione ustalenia dotyczące zasad ochrony, a także określenie terenów i obiektów chronionych ustaleniami planu w nakazy, zakazy, dopuszczenia, ograniczenia w sposobie zagospodarowania terenu. Plan miejscowy może także wprowadzać ochronę pozostałych obiektów i obszarów z uwagi na ochronę zabytków. Takie ustalenia z planu miejscowego stają się wówczas samodzielną formą ochrony zabytków. Możliwe jest więc dla obszarów i obiektów ustanawianie niezależnej ochrony w planie miejscowym, jak również – po ustanowieniu ochrony w planie miejscowym – dokonanie wpisu obiektu, obszaru do rejestru zabytków.

W celu dokonania właściwych ustaleń potrzebna jest odpowiednio wcześniejsza szczegółowa ocena samego zabytku ogrodowego oraz jego właściwości przestrzennych, uwarunkowań przyrodniczych, powiązań z innymi obiektami chronionymi oraz stopnia zagrożeń. Dane te, w formie wytycznych, zaleceń konserwatorskich, zgłaszają terenowe jednostki władz konserwatorskich, odpowiednio do planów zagospodarowania przestrzennego województw, gmin, poszczególnych miast.